

28 Przełom polityczny 1989 r.

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

LVIII. Dekada 1981–1989.

Uczeń:

2) wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia Okrągłego Stołu, opisuje i ocenia jego skutki.

LIX. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI wieku.

Uczeń:

1) przedstawia proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskiwania suwerenności przez Polskę;

2) opisuje kluczowe przemiany ustrojowe w latach 1989–1997, wyjaśnia ich międzynarodowe uwarunkowania;

3) wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji, porównuje rozwiązania tych kwestii u naszych sąsiadów (Czechosłowacja, Niemcy);

4) ocenia proces transformacji ustrojowej i gospodarczej.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: VII 1986, XI 1987, 1988, 6 II – 5 IV 1989, 4 VI 1989, VII 1989, VIII 1989, XII 1989, początek 1990
- postacie: Michaiła Gorbaczowa, Wojciecha Jaruzelskiego, Czesława Kiszczaka, Lecha Wałęsy, Mieczysława Rakowskiego, Tadeusza Mazowieckiego, Leszka Balcerowicza

ROZUMIE

- pojęcia: pierestrojka, uwłaszczenie nomenklatury, Magdalenka, obrady Okrągłego Stołu, Komitet Obywatelski „Solidarność”, ruch obywatelski, wybory czerwcowe, sejm „kontraktowy”, rząd Mazowieckiego, transformacja ustrojowa, plan Balcerowicza, terapia szokowa

POTRAFI

- scharakteryzować pierwsze symptomy liberalizacji polityki rządzących komunistów
- przedstawić proces odzyskiwania przez Polskę suwerenności
- omówić przyczyny oraz skutki obrad Okrągłego Stołu
- przedstawić wpływ wyborów czerwcowych na upadek komunizmu w Polsce
- opisać przemiany ustrojowe, jakie nastąpiły w Polsce w latach 1989–1990
- scharakteryzować reformy rządu Mazowieckiego

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów, aby przypomnieli, jak się przedstawiała sytuacja w Polsce w pierwszej połowie lat 80. Zadajemy pytania pomocnicze:

- › Kiedy i w jakich okolicznościach narodził się NSZZ „Solidarność”?
- › Dlaczego komuniści zdecydowali się wprowadzić w Polsce stan wojenny?
- › Jakie były reakcje społeczeństwa polskiego na wprowadzenie stanu wojennego?
- › Jak wyglądały realia życia społecznego i gospodarczego w latach 80.?

Informujemy, że w drugiej połowie lat 80. pojawiły się pewne symptomy liberalizacji polityki prowadzonej przez komunistów (wspominamy o roli pierestrojki). Zmiany te doprowadziły do upadku systemu komunistycznego w Polsce. Podajemy temat i główny cel lekcji (*Dowiem się, w jakich okolicznościach doszło w Polsce do upadku komunizmu*).

II. ROZWIINIĘCIE

Wymieniamy symptomy liberalizacji polityki komunistów:

- › amnestia dla niemal wszystkich więźniów politycznych,
- › utworzenie Rady Konsultacyjnej w celu osiągnięcia większej akceptacji społecznej dla reżimu komunistycznego,
- › zapowiedź reform gospodarczych (tzw. drugi etap reformy gospodarczej),
- › próba uzyskania poparcia społecznego dla działań komunistów w referendum.

Informujemy uczniów, że porażka komunistów w referendum skłoniła ich do podjęcia poufnych rozmów z opozycją solidarnościową. Poruszamy kwestię rozmów w Magdalence i roli, jaką w nich odegrali przedstawiciele Kościoła.

Wyświetlamy fragment filmu *Okrągły Stoł i wybory 4 czerwca 1989 r.* (od 0:00 do 2:00). ▶ Zadajemy pytania:

- › Jakie były pośrednie i bezpośrednie przyczyny rozpoczęcia rozmów pomiędzy rządzącymi komunistami a opozycją?
- › Jaki był główny postulat opozycji przed podjęciem rozmów z komunistami przy Okrągłym Stoł?
- › Jakie cele przyświecały komunistom, a jakie przedstawicielom opozycji w czasie rozmów Okrągłego Stołu?

Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m4, s. 327) i wykonali zadanie 3 (s. 327).

Zwracamy uwagę na to, że głównym rezultatem rozmów Okrągłego Stołu miały być częściowo wolne wybory. Prosimy uczniów, aby obejrzel fragment filmu *4 czerwca 1989, 1. pielgrzymka Jana Pawła II do Polski i fiat 126 – Historia dla Ciebie, odc. 14* (od 0:56 do 4:04). ▶

Zadajemy pytania:

- › Dlaczego wybory 4 czerwca były tylko częściowo wolne?
- › Jak przebiegała kampania przed wyborami czerwcowymi?
- › Jaki był wynik wyborów czerwcowych?
- › Jaki wydzźwięk miało zwycięstwo opozycji w wyborach czerwcowych?

Omawiamy wyniki wyborów oraz wybór Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta. Mówimy o kompetencjach urzędu prezydenckiego. Prosimy uczniów o zapoznanie się z pod-

rozdziałami *Powstanie rządu Mazowieckiego* (s. 331, 333) i *Reformy rządu Mazowieckiego* (s. 333–334), a następnie zadajemy pytania:

- › Jakie znaczenie dla opozycji i dla Polski miał wybór Tadeusza Mazowieckiego na premiera?
- › Jakim wyzwaniom miał sprostać rząd Mazowieckiego?
- › Jakie były główne reformy rządu Mazowieckiego?
- › Dlaczego plan Balcerowicza nazywano terapią szokową?

III. PODSUMOWANIE

Zwracamy uwagę na fakt, że przemiany, jakie zostały zapoczątkowane w Polsce w 1989 r., uitorowały drogę innym państwom Europy Środkowo-Wschodniej do wyrwania się spod kurateli ZSRS.

METODY KONTROLI

Inicjujemy dyskusję wokół tezy: *Kompromis między komunistami a opozycją w 1989 r. był jedyną szansą na pokojową transformację ustrojową w Polsce. Czy zgadzasz się z powyższym stwierdzeniem?*